

1572

... op het spinnen van de ... 1572 bij ...

1572: de geboorte van Nederland

In 2022 vierden we in het hele land “de geboorte van Nederland”. Ook het Westfries Archief stond in 2022 in het teken van 450 jaar Nederland. Een rijk programma vol activiteiten door de hele regio heen benadrukten deze viering.

In 1572 werden de Westfrieze steden ingenomen door de watergeuzen en daarmee werd een belangrijke stap in de weg naar onafhankelijkheid gezet. De gebeurtenissen in de regio Westfriesland worden nog steeds herinnerd als een belangrijk moment in de geschiedenis van het huidige Nederland, waarbij de Nederlandse identiteit en de strijd voor vrijheid en zelfbestuur centraal staan.

Colofon:

© 2023, Westfries Archief, Hoorn

Beeldmateriaal: Westfries Archief

Vormgeving: Eric Mels

voorwoord

inleiding

algemeen

overheden

publiek

onze collectie

statistieken

Als voorzitter van het bestuur van het Westfries Archief kijk ik met trots terug op het afgelopen jaar. In 2022 hebben we met volle overtuiging de geboorte van Nederland gevierd. Het Westfries Archief heeft een cruciale rol gespeeld als bewaarplaats van het kostbare culturele erfgoed dat ons hieraan herinnert en zich ingezet om ook dit erfgoed te behouden, toegankelijk te maken en te delen met het publiek.

In samenwerking met lokale overheden, culturele instellingen en scholen zijn er succesvolle educatieve programma's en tentoonstellingen georganiseerd. Hierdoor is het bewustzijn van ons erfgoed vergroot en hebben we nieuwe doelgroepen kunnen bereiken.

De reizende expositie over de gebeurtenissen die 450 geleden plaatsvonden in onze eigen regio heeft veel aandacht getrokken en een bijdrage geleverd aan ons huidige besef over vrijheid, verdraagzaamheid, verscheidenheid en verbondenheid.

Het afgelopen jaar zijn we proactief ingesprongen op nieuwe ontwikkelingen, zoals digitale archivering. Daarbij is veel energie gestoken in de professionalisering van onze organisatie, de medewerkers en de benodigde technologische infrastructuur om aan de eisen van deze tijd te voldoen.

Mijn dank gaat uit naar al onze medewerkers, vrijwilligers en vrienden van het archief. Zonder jullie inzet en toewijding was dit succesvolle jaar niet mogelijk geweest. Samen hebben we ervoor gezorgd dat ons archief een waardevolle plek blijft voor het behoud en de ontsluiting van ons cultureel erfgoed.

Gerard van den Hengel

Voorzitter bestuur Westfries Archief

inleiding

Met genoeg presenteren wij u het publieke jaarverslag van het Westfries Archief, waarin we terugblikken op een dynamisch en inspirerend jaar. Als bewaarplaats van het rijke culturele erfgoed van Westfriesland is het onze missie om dit erfgoed te behouden te ontsluiten en toegankelijk te maken voor het publiek. In het afgelopen jaar hebben we ons met volle energie ingezet om deze missie te realiseren en onze dienstverlening te versterken.

Het jaar 2022 was een tijd van verandering en vernieuwing voor het Westfries Archief. We hebben wederom belangrijke stappen gezet in de digitale transformatie en verbetering van de online toegankelijkheid van onze archieven en collecties. Het uitbreiden van onze onlinedienstverlening zorgt ervoor dat iedereen, waar ook ter wereld, kan grasduinen in onze schatkamer van historische documenten, foto's en kaarten, maar ook tot actieve openbaarheid van onze overheidsarchieven. De ontwikkelingen leiden tot een breder publiek en hebben geleid tot nieuwe mogelijkheden voor onderzoekers, historici en andere geïnteresseerden.

We hebben het afgelopen jaar weer intensief samengewerkt met lokale gemeenschappen, regionale scholen en diverse culturele instellingen. We hebben educatieve programma's ontwikkeld om jongeren te enthousiasmeren over de geschiedenis van hun regio en hebben met veel plezier diverse tentoonstellingen en lezingen georganiseerd. Het was mooi om te zien hoe ons erfgoed mensen verbindt en hen inspireert om hun eigen verhaal te ontdekken.

We willen graag onze dank uitspreken aan alle betrokkenen die hebben bijgedragen aan het succes van het Westfries Archief in het afgelopen jaar. Onze gewaardeerde medewerkers, vrijwilligers, bestuurders, deelnemers en culturele partners hebben zich met passie en toewijding ingezet voor het behoud van ons cultureel erfgoed.

Terwijl we terugkijken op het afgelopen jaar, kijken we ook met enthousiasme naar de toekomst. We blijven ons inzetten om onze collecties verder te complementeren, nieuwe innovatieve mogelijkheden te verkennen en de samenwerking met lokale gemeenschappen te versterken. Samen willen we ervoor zorgen dat het Westfries Archief een bruisend centrum blijft waar het verleden tot leven komt en waar de verhalen van Westfriesland bewaard blijven voor de toekomstige generaties.

Namens het bestuur en het team van het Westfries Archief willen wij u bedanken voor uw betrokkenheid en interesse. Wij hopen dat u geïnspireerd raakt door dit jaarverslag en dat u ons blijft steunen in onze missie om ons erfgoed te bewaren en te delen.

Met vriendelijke groet,

Dirk Dekema

Anouk Schoemaker

Het Westfries Archief ondersteunt de zeven Westfriesse gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec bij het betrouwbaar en toegankelijk houden van alle regionale informatie uit het heden en verleden.

Drie kerntaken die volgen uit de Archiefwet 1995 en de Gemeenschappelijke Regeling zijn hierbij leidend:

- 1 Ondersteunen van en diensten verlenen aan aangesloten overheden;
- 2 Informeren, enthousiasmeren en helpen van het publiek om archieven optimaal te gebruiken en de geschiedenis van de regio te leren kennen;
- 3 Beheren, toegankelijk maken en uitbreiden van de collectie.

In het huidige Beleidsplan 2020-2023 is aan deze 3 kerntaken meer invulling gegeven door voor de komende jaren de speerpunten en thema's expliciet te benoemen. In maart 2020 is door het Algemeen bestuur dit beleidsplan vastgesteld en daarmee richtinggevend voor de komende jaren.

Het Westfries Archief voorziet in en anticipeert op de actuele en toekomstige informatiebehoeften van de partners, de gebruikers en het publiek.

De tactische doelstellingen die hiervan zijn afgeleid:

- 1 De collectie is duurzaam, toegankelijk, betrouwbaar en representatief.
- 2 Onze dienstverlening zorgt voor tevreden gebruikers en bevordert de zelfredzaamheid.
- 3 Communicatie, programmering en educatie zorgen voor een nieuw publiek en vaardige gebruikers.
- 4 De kennis binnen onze organisatie is professioneel, up-to-date en in staat flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

In dit jaarverslag kunt lezen en bekijken hoe het Westfries Archief in 2022 een professionele en duurzame bijdrage heeft geleverd als partner van overheden, van publiek en van toekomstige generaties. Mocht u zich tevens nader willen verdiepen in ons beleidsplan 2020-2023 kijk dan hier op www.westfriesarchief.nl/beleidsplan. Op onze website kunt u nog veel meer informatie vinden over onderzoek, educatie en de historie van Westfriesland.

overheden

- voorwoord
- inleiding
- algemeen
- overheden
- publiek
- onze collectie
- statistieken

Het Westfries Archief verzorgt voor de aangesloten gemeenten het actieve beheer van gearchiveerde informatie, zowel op papier als digitaal. Het Westfries Archief heeft zich grondig voorbereid op digitale archivering door middel van het Westfries eDepot: een innovatieve archiefbewaarplaats voor het veilig en duurzaam archiveren van digitale informatie.

VNG congres: tijdreizen in westfries archief

Op **dinsdag 28 juni** was het Westfries Archief actief onderdeel van het dagprogramma op het landelijke VNG congres dat plaatsvond in Hoorn.

De aanwezige bestuurders werden na ontvangst door auteurs Raymond Fagel en Judith Pollmann van het boek “1572 Burgeroorlog in de Nederlanden” meegenomen in het verleden. In een interactief gesprek vertelden zij hoe de Nederlandse steden zich 450 jaar geleden aan het gezag van de Spaanse koning ontworstelden. De aanwezigen konden vervolgens de originele getuigenissen van deze roerige periode met eigen ogen aanschouwen via een rondleiding langs de tentoongestelde stukken uit onze collectie.

Tot slot werden de aanwezigen getraakteerd op een reis door de toekomst. Een seminar over technologie en digitalisering die onze wereld in rap tempo veranderen. In een interactieve setting werd een overzicht gegeven van de nieuwste mogelijkheden met gebruik van historische data.

FOTO'S: MARCEL ROB

overheden

westfries eDepot: digitale bewaarplaats

Sinds eind 2020 heeft de regio Westfriesland de beschikking over een digitale archiefbewaarplaats: het Westfries eDepot. Dit digitale archiefdepot is speciaal ontwikkeld om digitaal gevormde informatie duurzaam te bewaren, beheren en toegankelijk te houden, zodat ook het raadplegen van deze digitale informatie nu en voor toekomstige generaties mogelijk blijft.

De openbare overheidsinformatie die zich in het eDepot bevindt wordt online gepubliceerd via de website van het Westfries Archief.

Overheidsinformatie die nog niet openbaar kan zijn kan tevens in het eDepot worden opgeslagen, beheerd en indien gewenst ook gepubliceerd. Deze informatie wordt dan opgeslagen onder dezelfde specifieke condities binnen het eDepot en blijft tot het moment van definitieve archivering bij het Westfries Archief volledig in beheer van de organisatie die de informatie gevormd heeft.

Medio 2022 heeft het Westfries Archief de eerste succesvolle uitplaatsing van digitaal gevormd archief voor de gemeente Hoorn uitgevoerd. Bijna 360.000 digitale bestanden die digitaal gevormd zijn in de jaren 2003-2013 zijn opgenomen in het Westfries eDepot en toegankelijk gemaakt voor gebruikers en beheerders van de gemeente Hoorn.

Dit project is in samenwerking met DE REE archiefsystemen vormgegeven en heeft in slechts enkele maanden tijd tot een mooi resultaat geleid waarbij de verwachtingen van de betrokken informatie-beheerders werd overtroffen.

Opmeer

“wat een mooie kandelaar!
die nemen we mee”

*Pieter van Gulick en zijn soldaten struinen
door de kerk van Opmeer. De plundersaars
nemen alle waardevolle voorwerpen mee.*

De kerk van Opmeer wordt tot twee keer
toe geplunderd. Op 20 mei 1572 door een
onbekende kapitein en later dat jaar door
Van Gulick en zijn soldaten. De kerkmeesters
houden bij wat de geuzen zich hebben toe-
geëigend. Er blijft slechts één klein zilveren
lepelkje achter.

Illustratie: Merel Corduwener

publiek

voorwoord
inleiding
algemeen
overheden
publiek
onze collectie
statistieken

De roote br...

De vraag van ons publiek verandert en het Westfries Archief geeft hieraan gehoor door meer dienstverlening op afstand te bieden. Door onze digitaliseringsprojecten kunnen wij steeds meer informatie online aanbieden en door handgeschreven teksten om te zetten in machine leesbare teksten kunnen wij eeuwen oude teksten doorzoekbaar te maken. Daarnaast wordt achter de schermen hard gewerkt aan verbetering in zoekmogelijkheden en resultaten op onze website.

opbrevent indep
Schepen ter en
Lyon tot deff
Vriedtze toe

studiezaal

2022 is het eerste jaar na COVID-19 dat de studiezaal gedurende het gehele jaar geopend is geweest. De impact van de voorgaande jaren is echter duidelijk zichtbaar in onze bezoekersaantallen op de studiezaal tot uitdrukking gekomen. De tijd dat het Westfries Archief tientallen bezoekers per dag op de studiezaal ontving is voorbij. Ook onze vaste bezoekers hebben daar waar mogelijk het gemak van online historisch onderzoek ontdekt. De verschuiving naar digitale dienstverlening is hiermee in een stroomversnelling gekomen en laat zien dat de ingeslagen weg naar meer dienstverlening op afstand een goede keuze blijkt te zijn.

digitalisering

Binnen het regionale grootschalige meerjarige digitaliseringproject waarbij alle bouwdoSSIERS in de regio Westfriesland uit de periode 1902-2010 gedigitaliseerd worden voor vervanging, is in 2022 bijna 170 meter gescand. Totaal is van de geplande 660 meter nu 270 meter gereed. Alle bouwtekeningen zullen online beschikbaar worden gesteld waarmee deze informatie plaats onafhankelijk en direct toegankelijk is voor het publiek.

Tevens is de eerste 100 meter oud notarieel archieven op hoge kwaliteit gescand waardoor wij in staat zullen worden gesteld om deze scans in de nabije toekomst nader toegankelijk te maken middels geautomatiseerde transcripties. In 2023 zal al het oud notarieel archief op deze hoogwaardige kwaliteit gescand zijn en online beschikbaar gesteld worden.

Hoorn

“daar gaat jullie vlag.
de overwinning is aan ons!”

Met een soepele beweging snijdt Jan Haring de vlag van het Spaansgezinde admiraalsschip los. Na dagenlange strijd lijkt de Slag op de Zuiderzee eindelijk tot een einde te komen.

In 1572 sluit Hoorn zich aan bij de Opstand. In oktober 1573 vaart een Spaansgezinde vloot onder leiding van de graaf van Bossu de Zuiderzee op. Hoorn en de omliggende dorpen schieten de vloot van de opstandelingen te hulp. Samen winnen zij de Slag op de Zuiderzee.

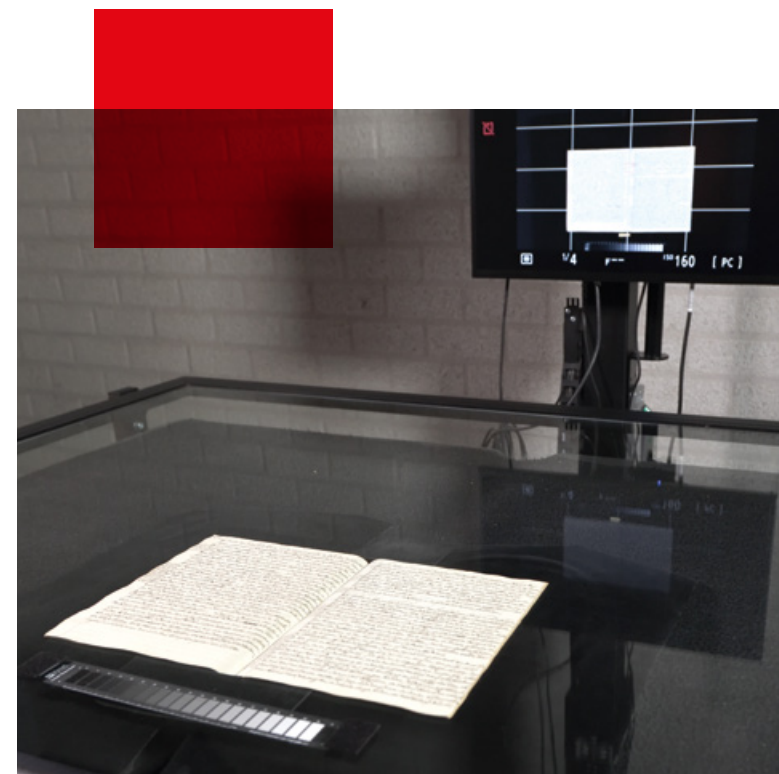
Illustratie: Merel Corduener

publiek

virtuele dienstverlening

Door onze digitaliseringsprojecten hoeven niet alle stukken op de studiezaal te worden ingezien, maar kan de bezoeker dit ook vanaf iedere gewenste locatie, waar ook ter wereld. Dit biedt de bezoeker gemak door het onbeperkt inzien van de digitaal beschikbare archieven, het beperkt de reisbewegingen van en naar het archief, zorgt voor behoud van de fysieke archiefstukken en het scheelt de bezoeker reistijd en het maken van een afspraak. Enige dat ontbreekt is onze studiezaalmedewerker die altijd klaar staat om de bezoeker op weg te helpen bij het onderzoek of om te vragen naar zoektips en uitleg.

Om de bezoeker toch zo goed mogelijk op afstand bij te staan waren wij in 2022 vijf dagen per week bereikbaar via telefoon, mail en via de regionale chatfunctionaliteit. In 2023 zullen wij onze virtuele dienstverlening gaan evalueren en waar mogelijk uitbreiden naar de wensen van onze virtuele bezoekers.

Enkhuizen

“wow, kijk!
dat is willem van oranje”

Inwoners van Enkhuizen drommen samen. Het is oktober 1572. Willem van Oranje wordt ontvangen door burgemeester Pieter Buyskens. De stad loopt uit om de leider van de Opstand te zien.

In 1572 huisvest Enkhuizen een aantal bannelingen, die waren gevlucht voor het Spaansgezinde bestuur. Zij vragen de stad om voor Willem van Oranje te kiezen. Op 21 mei 1572 wordt banneling Pieter Buyskens gekozen tot burgemeester. Enkhuizen is hiermee de eerste stad in Westfriesland die zich bij de Opstand aansluit.

Illustratie: Megan de Vos

educatie

Het programma educatie en presentatie is in de loop van 2022 jaren met veel ambitie van start gegaan. Westfriesland vierde dit jaar 'De geboorte van Nederland' en het Westfries Archief heeft daar een hele mooie actieve bijdrage aan kunnen leveren.

jeugdactiviteiten

De maand van de geschiedenis was in 2022 tevens de start van educatieve activiteiten voor de jeugd. Maar liefst zes groepen kinderen in de leeftijd van 10 tot en met 12 jaar bezochten

in de maand oktober het archief en deden mee met het "zoek de bron 1572", een actief spel waarmee de jeugd spelenderwijs kennis kan maken met het doel en de functie van een archief.

Aan de hand van vier archiefstukken gaan de kinderen op zoek naar de naam en woonplaats van een historische bron. Haast is geboden, want Willem van Oranje heeft de informatie snel nodig om een aanval op Westfriesland te voorkomen...

student bij het archief

In 2022 zette wederom een enthousiaste student Geschiedenis zich in bij het Westfries Archief.

Sergio Swart Ros is student Geschiedenis aan de Universiteit van

Leiden en wilde in zijn derde studiejaar graag invulling geven aan zijn stage door een opdracht

bij het Westfries Archief. Tijdens zijn stage heeft hij alle brieven, tussen 1572-1576 die door Diederik Sonoy zijn geschreven en in Medemblik zijn ontvangen, getranscribeerd.

Hij werkte daarnaast mee aan diverse presentaties namens het Westfries Archief en heeft een lezing gegeven in de bibliotheek van Hoogkarspel over zijn bevindingen. De resultaten van zijn transcriptie werk zijn gepubliceerd en toegevoegd aan de beschrijvingen van de collectie van het Westfries Archief, waarmee de archieven uit 1572 weer een stukje toegankelijker zijn gemaakt voor het publiek.

educatief programma voor scholen

Op 14 oktober 2022 vond de eerste educatieve bijeenkomst voor scholen plaats. Leerlingen van het RSG Enkhuizen woonde in de Westerkerk een lezing bij over het jaar 1572 en hadden een meet-and-greet met auteur Nina Polak.

In december volgden nog drie bijeenkomsten voor scholen, waarbij leerlingen van de OSG en de SVOP uit Hoorn op locatie van de Westfries Archief uitleg kregen over het doel en de functie van een archief voor de regio en de maatschappij.

maand van de geschiedenis

Met het landelijke thema 'Wat een ramp!' sloot de maand van de geschiedenis in 2022 goed aan bij de geschiedenis van het 'ramp jaar' 1572.

Zoals ieder jaar stond heel oktober stond bij de Nederlandse erfgoedinstellingen in het teken van dit thema. In het Westfries Archief werden in november drie zeer goed bezochte lezingen verzorgd.

Daarnaast werd twee keer per week een rondleiding door de schatkamer van de collectie georganiseerd, waarbij de aanwezigen met eigen ogen konden aanschouwen welke historische juwelen onze kluizen allemaal herbergen.

geschiedenislokaal westfriesland

Op de website geschiedenislokaalwestfriesland.nl kunnen docenten en leerlingen van het voortgezet onderwijs interessante historische bronnen uit de regio Westfriesland bekijken en gebruiken als les of studiemateriaal. De bronnen zijn per thema geordend en elke bron is voorzien van een toelichting, zodat leerlingen en docenten er snel mee aan de slag kunnen.

Op Geschiedenislokaal Westfriesland staat inmiddels naast de thema's Tweede Wereldoorlog, Besmettelijke ziekten, Slavernij en Vrouwenrecht, sinds 2022 ook het thema 1572. 20 archiefstukken, afbeeldingen en andere bronnen vertellen over de opstand tegen het Spaansgezinde gezag. Zo is er een rekening voor de uitrusting van oorlogsschepen, een lijst van vluchtelingen uit Medemblik, een afbeelding van een filipsdaalder, het paalkistrecht van Enkhuizen en zijn er vier brieven van Diederik Sonoy.

willem van oranje in enkhuizen

Het bezoek van prins Willem van Oranje in 1572 aan Enkhuizen wordt getoond in deze gravure uit 1850. De Prins is in het midden van de tekening afgebeeld, hij schudt de hand van burgemeester Pieter Buyskes.

presentatie

Het Westfries Archief liet zich gedurende het jaar meer dan ooit op diverse locaties en momenten zien binnen en buiten de regio.

op de markt

Op **zondag 4 september** was het Westfries Archief uiteraard aanwezig op de markt tijdens het Cultuurweekend in Hoorn waarin het nieuwe culturele seizoen wordt afgetrapt. Een mooie gelegenheid om een breder publiek kennis te laten maken met de activiteiten en de medewerkers van het Westfries Archief.

famillement

Op **zaterdag 25 juni** vond in Amsterdam Famillement 2022 plaats. Dit is het grootste evenement op het gebied van genealogie en familiegeschiedenis in Nederland. Voor het eerst nam ook het Westfries Archief hieraan deel. In samenwerking met de afdeling Oostelijk West-Friesland van de NGV en Stichting Westfrieze Families was er in het DeLaMar Theater een heuse Westfrieze tafel ingericht.

in de nacht

Op **zaterdagavond 5 november** werd in de gemeente Medemblik de Gouden Nacht georganiseerd. Ook dit culturele evenement stond dit jaar geheel in het teken van de opstand in 1572 en de geboorte van Nederland. Het Westfries Archief was tijdens de Gouden Nacht aanwezig in de raadzaal van het voormalige stadhuis met de reizende 1572-expositie.

In de raadzaal hangt van oudsher een geschilderd portret van Willem van Oranje. Hij staat bekend als de Vader des Vaderlands en leidde de opstand tegen het Spaanse gezag. Onlangs dook in het Westfries Archief een bijzonder document uit 1628 op. Dit archiefstuk betreft een inventaris van kasteel Radboud en geeft een geheel nieuwe kijk op het portret van Willem van Oranje.

Stede Broec

“deze schuiten
kunnen we goed gebruiken!”

De inwoners van Lutjebroek kijken geuzenkapitein Nicolaas Ruychaver en zijn soldaten na. Het dorp leverde schuiten om de troepen te verplaatsen.

In de 16e eeuw bestaat Stede Broec uit een lange weg, waaraan Bovenkarspel, Grootebroek en Lutjebroek liggen. In 1572 trekken de geuzen door de omgeving, terwijl ze teren op kosten van de dorpsbewoners. De dorpen hebben geen omwalling, waardoor ze zich niet kunnen verdedigen. Ze moeten zich wel aansluiten bij de Opstand.

Illustratie: Megan de Vos

reizende tentoonstelling

Sinds april 2022 reist het Westfries Archief door Westfriesland met een expositie over ‘De Geboorte van Nederland’. In de expositie staan de gebeurtenissen in 1572 centraal.

Binnen de landelijke samenwerking voor het project ‘De Geboorte van Nederland’ ontwikkelde het Dordrechts Museum een tentoonstelling die uit vier grote cijfers bestaat. Ze vormen samen het jaartal 1572 en vertellen het verhaal over het begin van de Tachtigjarige Oorlog. Op de achterzijde van de borden wordt een relatie met het heden gelegd waarbij vier actuele waarden centraal staan: vrijheid, verdraagzaamheid, verscheidenheid en verbondenheid.

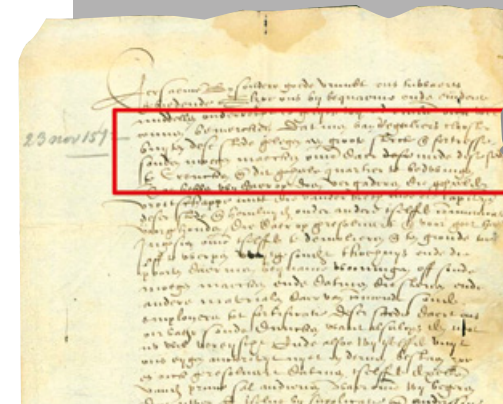

Als aanvulling op deze vier cijfers heeft het Westfries Archief zeven lokale panelen laten ontwikkelen. De illustraties op de panelen vertellen over gebeurtenissen in de zeven Westfriese gemeenten in de jaren 1572-1573. Het zijn eigentijdse kunstwerken, gebaseerd op historische bronnen. Bezoekers van de expositie kunnen een hoofd of arm door het paneel steken en worden zo zelf onderdeel van een historisch tafereel.

lezingen

In totaal werden in 2022 acht lezingen verzorgd door het Westfries Archief. Op 16 november 2022 was het onderwerp ‘De opstand van 1572 in 15 archiefstukken’ waarin aan de hand van 15 stukken uit de collectie van het Westfries Archief een levendig verhaal werd verteld en getoond aan een volle zaal.

23 november 1572
dat men van Reguliers clooster
buyten dese stede gelegen een groote
stercke ende fortresse
sonden moegen maecken omme daer
dese mede dese stede
te Crencken ende dit gehele quartier
te bedwingene

onze collectie

voorwoord
inleiding
algemeen
overheden
publiek
onze collectie
statistieken

Onze unieke en bijzondere collectie wordt elk jaar uitgebreid. Soms met decennia of zelfs eeuwen oud materiaal, maar tegenwoordig ook met recent historische informatie die digitaal gevormd is zoals bijvoorbeeld audio- of videobestanden, databases en digitale teksten of afbeeldingen.

collectieprofiel

Om meer inzicht te krijgen in een evenwichtig opgebouwde, inclusieve en representatieve collectie binnen het Westfries Archief is een regionaal collectieprofiel opgesteld. Regionaal en per gemeente is de bestaande collectie geanalyseerd. Vervolgens is bepaald welke thema's nog onvoldoende of nog helemaal niet vertegenwoordigd zijn en welke historische en maatschappelijke thema's niet mogen ontbreken binnen de collectie.

Het collectieprofiel heeft geresulteerd in nieuw beleid bij het verwerven van archieven, waarbij de collectie op basis van gerichte thema's en onderwerpen gemotiveerd kan worden aangevuld en gecompliceerd. Dit acquisitiebeleid draagt bij aan een betrouwbaar en zo volledig mogelijk beeld van de historie en vorming van de regio Westfriesland.

beschreven en gepubliceerd

In totaal werd in 2022 met de externe ondersteuning en expertise van gespecialiseerde ondernemingen als ArchiefBC en Doxis ruim 51 meter aan particuliere archieven beschreven. Daarmee zijn nu onder meer verschillende schoolarchieven doorzoekbaar via de website gemaakt, zoals bijvoorbeeld het archief van de Katholieke Technische School Hoorn (KTS), het Werenfridus Lyceum en het OSG West-Friesland in Hoorn.

Ook zijn van een diverse kerkgenootschappen in de regio de aanvullingen beschreven en gepubliceerd. Daarnaast is er door ArchiefBC het afgelopen jaar ook nog circa 12 meter aan aanvullingen van diverse overheidsarchieven van voor 1980 beschreven en gepubliceerd.

restauraties

In 2022 zijn de laatste stukken uit onze overheidsarchieven van vóór het jaar 1812 gerestaureerd. Het ging vooral om het duurzaam conserveren van een groot aantal charters van de steden en dorpen in onze regio.

Ter voorbereiding voor het laten scannen van archiefstukken over de Opstand werden alle stukken uit de periode 1572-1573 doorgenomen. Daar waar nodig liet het Westfries Archief de kwetsbare documenten uit particuliere en overheidsarchieven verstevigen en of aanzetten zodat de stukken tijdens het scannen niet verder beschadigd raakten.

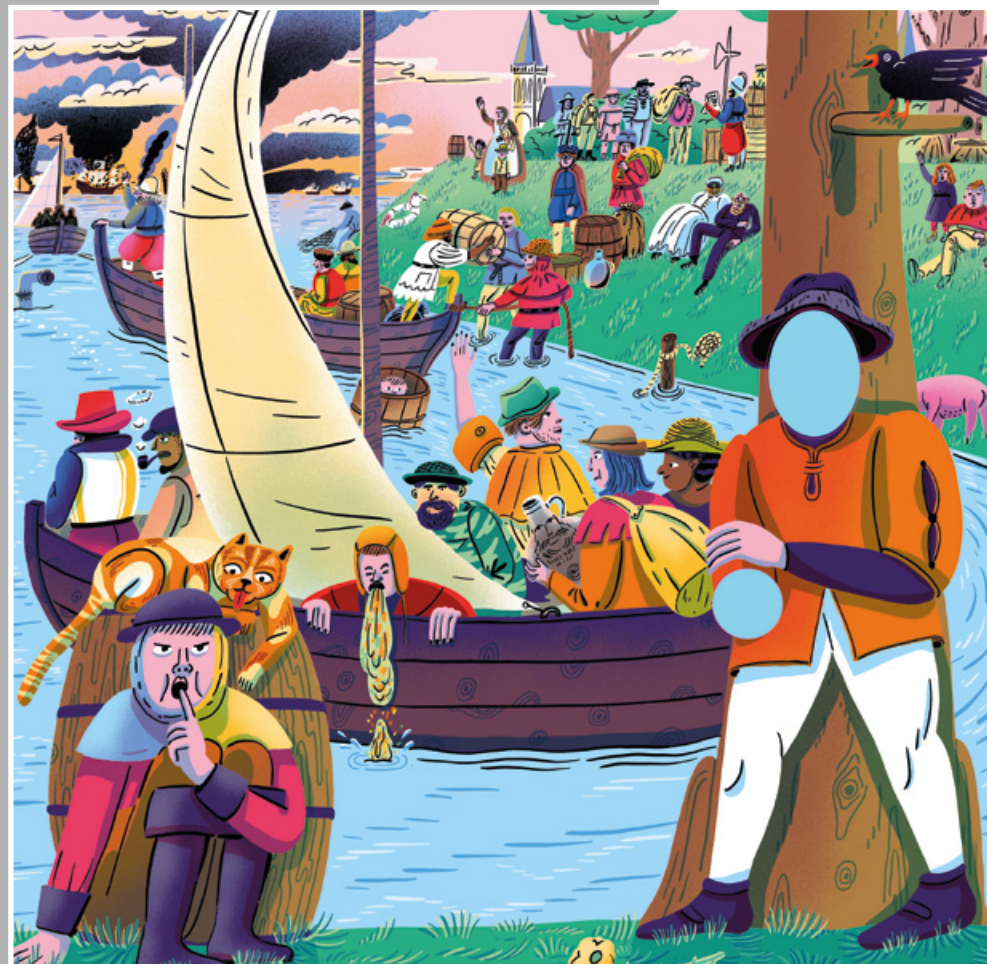
Drechterland

“mijn zoons dienen al op de vloot.
ik ga niet mee!”

*Jan Does uit Westwoud moet mee op de oorlogs-
vloot van de opstandelingen. Maar hij weigert.
Een week later wordt hij voor het gerecht gesleept.*

Het is 1573. Eén op de drie mannen uit West-
friesland moet zich melden voor de oorlog.
Wie niet komt opdagen, riskeert de doodstraf.
Op 20 oktober 1573 worden twee bewoners uit
Westwoud voor het gerecht gesleept: Jacob
Claeszoon Gons en Jan Does. Beide mannen waren
ingeloot om op de oorlogsvloot mee te varen,
maar ze waren niet op komen dagen.

Illustratie: Aart-Jan Venema

verworven

Ook dit jaar zijn er weer prachtige unieke stukken en collecties aan de bestaande collectie toegevoegd.

tekeningootschap debutade

In 2022 ontving het Westfries Archief een mooie aanvulling op het archief van Tekeningootschap Debutade. Dit Hoornse genootschap bestaat al sinds 1866. De aanwinst bestaat uit divers drukwerk, handschriften en foto's, waaronder dit fraaie groepsportret uit 1907.

begrafenisvereniging de uitvaart oudendijk

Begrafenisvereniging 'De Uitvaart' uit Oudendijk hield in 2022 op te bestaan. Zij was in 1938 opgericht met als doel de begrafenis van leden 'zoo netjes en eerbiedig mogelijk te doen plaats hebben'. Lokale begrafenisverenigingen hebben vaak een lange traditie. Maar door regelgeving en de komst van veel commerciële bedrijven in de uitvaartmarkt staan ze onder druk. Het archief van de begrafenisvereniging uit Oudendijk, met statuten, notulen van jaarvergaderingen en ledenlijsten, is overgedragen aan het Westfries Archief.

fotoboek centrale keuken hoornse oorlogsjaren

Collega's van het Regionaal Archief Zutphen verrasten ons in april 2022 met een bijzonder fotoalbum. Het album geeft een levendig beeld van de Centrale Keuken in Hoorn. In de Tweede Wereldoorlog voorzag deze gemeentelijke dienst de bevolking van warme maaltijden. Het fotoalbum werd in 1946 aangeboden aan de toenmalige gemeente-architect van Hoorn W.H. Wessel.

Medemblik

“wij zijn niet meer veilig hier,
we moeten weg”

In juni 1572 vlucht de dijkgraaf met zijn vrouw uit Medemblik. Hij is niet de enige. Ook de notaris, de pastoor en andere Spaansgezinden vertrekken. Ze zijn niet meer veilig in de stad.

In juni 1572 vallen opstandelingen de stad aan. De inwoners trekken naar Kasteel Radboud, dat makkelijker te verdedigen is. Maar de aanvallers gebruiken vrouwen en kinderen als menselijk schild. De kasteelheer moet zich wel gewonnen geven. Hiermee sluit Medemblik zich gedwongen aan bij de Opstand.

Illustratie: Megan de Vos

crowdsourcing

In het crowdsourcingsproject *Compareerden voor mij* voeren vrijwilligers gegevens in van oude notariële akten uit Westfriesland. Dit gebeurt via crowdsourcingsplatform www.velehanden.nl.

In juni 2022 is het eerste deel van het project afgerond. In dit deel zaten alle notariële banden uit de periode 1843-1915 van notarissen die in dorpen in Westfriesland werkzaam waren. Een notariële band bestaat vaak uit honderden akten. Achter de schermen splitsten de vrijwilligers een band

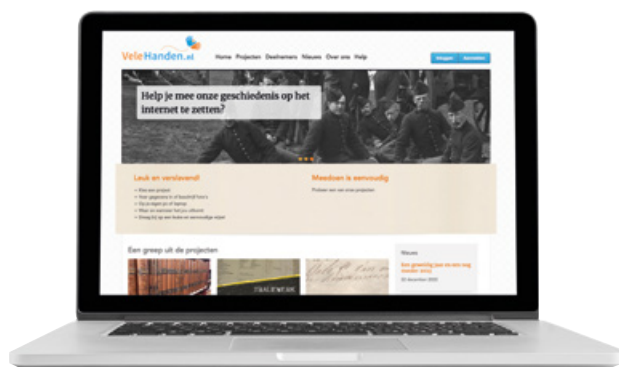
op in akten, ze markeerden daarmee het begin- en eindpunt van elke akte. Daarna zijn de akten klaargezet om in te voeren als index in de database. In totaal hebben de vrijwilligers meer dan 120.000 akten gesplitst. De indexen zijn inmiddels beschikbaar via onze website.

In 2023 werken de vrijwilligers van VeleHanden verder met deel 2 van het project en kunnen zij hun tanden zetten in een volgende portie notariële akten, waarin de akten van Enkhuizen, Hoorn en Medemblik worden doorgenomen.

vrijwilligers

De vrijwilligers van het Westfries Archief hielpen in 2022 met het indexeren van geboorteakten van de Burgerlijke Stand. Duizenden geboorteakten tot 1852 werden scan voor scan doorgenomen. De vrijwilligers hebben ervoor gezorgd dat alle namen van kinderen en ouders zijn opgenomen in onze database. De indexen op geboorteakten van Abbekerk tot en met Zwaag tot 1852 zijn inmiddels beschikbaar gesteld voor onderzoek via onze eigen website, maar ook op het genealogie platform WieWasWie en op andere websites die gebruik maken van onze open data.

Bij de volgende set geboorteakten waarmee de vrijwilligers aan de slag zijn gegaan, staat de periode tot 1902 centraal.

Koggenland

“ze hebben alles afgepakt.
linnen, lakens, zelfs mijn bed...”

Nijes Cornelis uit Avenhorn is naar de rechtbank gestapt. Ze wil haar spullen terug. Het dorp moest onderdak bieden aan de geuzen. Sindsdien heeft ze haar huisraad, lakens en bed niet meer teruggezien.

De inwoners van Koggenland hebben veel last van de geuzen en soldaten in 1572. De steden zitten niet te wachten op deze overlast en sluiten hun poorten. De geuzen wijken uit naar het platteland en komen terecht in onder meer Avenhorn, Grosthuizen en Berkhout.

Illustratie: Aart-Jan Venema

statistieken

voorwoord
inleiding
algemeen
overheden
publiek
onze collectie
statistieken

Het jaar 2022 in cijfers.
Het financiële overzicht kunt u
raadplegen in onze jaarrekening.

bereik westfries archief	2022	2021	2020
Bereik digitaal			
Bezoekers (sessies) westfriesarchief.nl	94.844	114.104	124.197
Bezoekers (sessies) Geschiedenislokaal WFA	1.500	3.302	687
Bezoekers (sessies) archieven.nl WFA	23.549	26.225	9.161
Bereik social media Facebook	11.931	3.893	nvt
Bereik social media WFA Twitter (weergaven)	22.230	24.360	55.135
Aantal doorzoekbare personen op naam	4.057.081	3.278.383	2.965.254
Bereik fysiek			
Bezoekers studiezaal	794	502	914

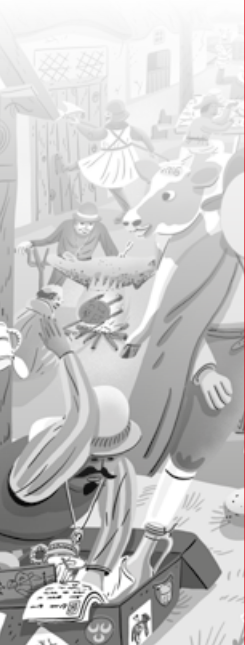
Bronnen: Registratie studiezaal, Google Analytics, MAIS-Flexis, Twitter, Facebook.

toelichting

Het aantal bezoekers op de studiezaal is sinds COVID-19 sterk teruggelopen. Ondanks een lichte stijging in 2022 zal dit aantal naar verwachting niet verder toenemen de komende jaren.

Wegens onderzoeken die de afgelopen jaren gestaakt zijn, duurt het langer voordat deze weer op gang komen en zicht uitdrukken in de bezoekers-aantallen van de websites.

Daarnaast kunnen medewerkers van gemeenten eigen digitale archieven via een eigen portal benaderen.

medewerkers	2022	2021	2020
Vaste formatie	13	12	12
Flexibele formatie	4	2	2
Vrijwilligers	40	41	41
Deelnemers VeleHanden	319	302	231

Bronnen: Resultaat 2022, registratie vrijwilligers, VeleHanden.

toelichting

40 vrijwilligers werden in 2022 ingezet bij de digitale ontsluiting van gegevens. Het project Vele Handen, waarbij mensen van thuis uit de gegevens van het

WFA kunnen verrijken is steeds populairder gebleken. In 2022 hebben ruim 300 mensen wereldwijd op een regelmatige basis ondersteuning geboden.

digitalisering bouwdoossiers	2022	2021	2020
Totaal aantal bouwdoossiers WFA	168.000	168.000	168.000
Aantal gedigitaliseerde bouwdoossiers	36.000	26.000	8.000
Aantal online gepubliceerde bouwdoossiers	27.000	0	0
Aantal aangevraagde bouwdoossiers	1.644	1.813	31.125

Bron: MAIS

toelichting

De reden voor afname van het aanvragen van bouwdoossiers is de mogelijkheid voor gemeenten om gedigitaliseerde bouwdoossiers via een eigen portal te benaderen en het online beschikbaar komen van bouwdoossiers voor het publiek.

bouwdoossiers gedigitaliseerd per 31-12-2022

presentatie westfries archief

2022

2021

2020

Presentatie

Artikelen op externe website	3	2	10
Artikelen in krant	15	7	31
Exposities	5	1	2
Radio- en tv-optredens	2	3	6
Kinderactiviteiten	6	0	0

Educatie

Schoolbezoeken	3	0	0
Rondleidingen	7	0	0
Lezingen	8	5	8

Bronnen: Registratie activiteiten WFA

westfries | *archief*

Bezoekadres:

Blauwe Berg 5c

1625 NT Hoorn

T 0229 - 28 25 00

www.westfriesarchief.nl